

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: kariškams 8 rub-
liai Atakri numeriai 30 kap.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Mickovičiaus g. - vė Nr. 16.)

Nr. 11

Kaunas, liepos mėnesio 31 diena

1919 m.

Laisvei iškovoti REIKIA

pasiryžimo — reikia aukų!

Tegu nebus nė vieno mūsų tarpe,

kurs neatliktų savo pareigų — nenusipirktų

valstybės paskolos

BONU!

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Liepos 22 — 30 d. 1919 m.)

Lenkų frontas.

Svarbiausias klastingos lenkų politikinės plotmės pažymys, tai begėdiškas veidmainiavimas, nuolatos akyvaizdus visur ir visame akių dūmimas ir bauriausias primitivinių lietuvių teisių niekinimas bei sistematingas jų būties pagrindų griovimas.

Pamyne visa, kas tautos gyvenime moraliniu atžvilgiu yra švenčiausiu ir kilniausiu atgimimo pradų, juodas lenkų išdavikiškas darbas intensivumo prasme nūn pasiekė kulminacinio darbuotės punkto. Reikia stebėtis begaliniu jų dvasios surumbėjimu, nenorėjimu apsidairyti, ir surasti tikrosios padermės santiaviavimo priemonių — ir tai tuo laiku, kuomet patys vos spėjo prasikalti bei išriedėti iš sugniaužto skiauto, kuomet neigiamųjų valstiečių ir darbininkų širdyse glūdi didžiausia legioninkų neapykanta, kuri mažiausiam vėjaliui pūstelėjus tuč-tuojau gali išsilieti atviran sukilman ir nuversti dvarininkų biurokratinę valdžią; tačiau josios vadai, kaip įmanydami ruošia pražūtis patalą kitai greta atgimstančiai valstybei.

Neva prašalinimui lenkų-lietuvių aštriųjų bendravimo įvykių bei ryšių palaikymo reikalų gerasis Šeptickis vis siūlė apsimainyti karininkais. Apsimainymas įvyko.

Bet legioninkai dar tankiau puolė mūsų kariuomenės liniją, dar smarkiau ėmė skverbtis mūsų šalin. Štai kokių vaisių davė „širdinga“ toji Šeptickio kombinacija.

Ir kasžin kas būtų toliau atsitikę, kad ne Santarvės misijų įsikišimas.

Prancūzų ir anglų misijų nariams išklausinėjus lenkų vadai dėl lietuvių-lenkų fronto davė labai įdomių pasiaiškinimų.

Pavyzdžiui, užklausti — keno įsakymu lenkų armija veržėsi Lietuvon, Vilniaus vadai tikrina, kad jie vykdė Varšuvos vyriausybės paliepimą, o kaip paklausė Varšuvos valdžios, tai pastaroji visomis keturiomis išrodinėjo, būsią, be vyriausios valdžios žinios vietos legionai per nesusipratimą pateikė eilę nemalonių išsišokimų, be kurių, esą, niekuomet pasienio sargyba neapsieina.

Galų gale Varšuvos ir Vilniaus vadai nupasakojo, būk ištikrųjų lenkų lietuvių „nesusipratimai, tai vaisius tamsiųjų pajėgų, kurios provokacijos tikslu vyriausios valdžios vardu įsakė Lietuvos parubežio legionams žygiuoti pirmyn (sic!).

Dabartės, girdi, paaiškėjus dalykų stoviui, lenkai Lietuvos žemių gelmėn nebeisia, nes jie visai nekalti ir nieko pikto nenorėjo lietuviams; tik bijodamies, kad lietuviai vieni neišlaikysią bolševikų fronto ir kad padėti veikia nusikratyti vokiečių jungo mažumą nusislinkę priekin.

Esą, lenkai lietuvius labai myli ir nori kuovečiausiai su jais susitarti.

Kol kas lenkų kariuomenė pasiliksią užimtosiose vietose, o kaip bus Vyriausios valdžios įsakymu — atsitrauks už demarkacinės linijos. Tai kokiomis giesmėmis lenkai giedojo Santarvės misijų atstovams, kurie jei ne visai įsitikėjo švelniems lenkų žodeliams, tai bent gavo kuogeriausių įspūdžių.

Toliaus lenkų vyriausybė papylė skundų virtinę lietuviai su pagalba vokiečių nuginklavę lenkų sargybą sodžiuje Ruskoje Selo ir atėmė 27 arklius (tuo tarpu tame susirėmime nebuvo nei vieno vokiečio). Suvalkų mieste lietuviai nuginklavę lenkų miliciją ir 1 miliciantą užmušę ir t.t. ir t.t.

Žodžiu, lietuvių vardu lenkai nepasigallėjo šmeižtų, melų ir kitos rūšies epitetų, o visus savo išrodinėjimus lenkininkai nupasakojo išvirkščiai. — Kur ką padarė vokiečiai (pav., Suvalkų milicianto užmušimas) jie antmetė lietuviams ir atbulai, lietuviai suėmė karo grobį — lenkai sako, kad tai vokiečių darbas.

Dabar pažūrėkime, ką darė legioninkai tuo pačiu laiku, kaip Šeptickis pasiūlė apsimainyti karininkais ir kuomet tas pasiūlymas buvo jau įgyvendintas.

Liepos 22 d. 2 eskadronu ir 1 pėstininkų kuopos pajėgomis lenkai slinko Alytaus link, bet sutikti šautuvų ugnimi nusišalino ir Stakliškių — Užugasčio linijoje Piliūnų ir Jagelionių augštumose pradėjo stiprintis. Išsitaš dieną legioninkų žvalgai nuolatos siautė Ašmenų — Užugasčio — Pakrovos srityse, kur keletą kartų įvyko smarkių susidūrimų. Tuo laiku lenkai neteko 2 nukautų ir pasitraukė.

Naktį lenkai netikėtai puolė mūsų sargybą, veikiančią Džiogiškių kaimo ir Mėrio kranto srityse. Mūsų sargybos pastangomis lenkai priversti buvo pasitraukti. Priešininko pusėj įdėmėtas 1 sužeistas.

Kaip patirta visuose susirėmimuose iš 22, VII lenkai turėjo nuostolių: 3 nukautais, 3 sužeistais ir 1 belaisviu. Mūsų pusėj nuostolių nėra.

Vietos gyventojai daug padėjo kovoti su lenkais. Kai mūsų pasibaigė pastarieji vaišino mūsų kareivius ir prašė išduoti jiems ginklus mušti „mazūrus“.

Liepos 23—24 d. mūsų su lenkais pasiekė aukšto laipsnio. Legioninkai plačiu frontu ėmė skverbtis Alytaus link.

Pirmučiausia žymios jų pajėgos pasirodė Merkinės apylinkėje ir nustumė mūsų sargybą. Tuo tarpu mūsų žvalgų būrelis, vadovaujant narsiam karo valdininkui Bal-nui, apnyko daug gausesnį lenkų raitelių būrį Ruskoje Selo kaime.

Išsigandę legioninkai nei nesipriešino. Tuomet būrio vadas Bal—nas nuginklavo raitelius ir suėmęs visa karo grobį — 30 šautuvų, 27 arklius, 2500 šovinių ir 30 balnų laimingai pasitraukė į Seirijus.

Naktį liepos 24 — 25 d. per 600 legionininkų slinko Merkinės — Seirijų kryptim ir pryšakinės jų dalys po atkaklių kovų užėmė Seirijų miestelį. Tose kovose mūsų pusėj 1 sužeistas ir 3 pateko belaisvėn, bet paskui pastarieji pabėgo. Kalnuose, Daugiuose ir Merkinėj lenkai koncentravo savo pajėgas ir rimtai ruošėsi padaryti žygį į Alytų. Prieš tai Daugių—Alytaus kryptim lenkai darė sustiprintą žvalgybą, kuri sėkmingai buvo atremiama mūsų sargybos pastangomis. Ilgainiui mūsų atsarginėmis rinktinėmis priešininkas buvo pravytas iš Seirijų ir nustumtas Merkinės link.

Jezno — Kazokiškių — Vievio kryptim aktyvesnio veiklumo legioninkai neapreiškė. Užtat visą laiką varė aršiausią agitaciją, kuri gyventojų tarpe jokių pasisekimų neturėjo. Liepos 28 d. lenkai spėjo jau sulaužyti savo pasižadėjimus. — Jezno srity, Pikelionių kaimo aukštumose 15 legioninkų puolė mūsų sargybos liniją. Po smarkios kovos mūsų sargyba pasitraukė.

Rusų frontas.

Patikrintomis žiniomis, raudonarmiečių užpakaly vyksta permetimas įgaunių, latvių, lietuvių ir lenkų frontan naujų pėstininkų dalių bei technikos kovos prietaisų.

Iš tikrų šaltinių yra žinoma, kad nuo Kolčako fronto: Viatkos — Maskvos — Daugpilio kryptimi traukia daug rusų ešelonų. Iš jų kaikurie pasiekė Zarasų — Dukštų linijos, ką ištikrųjų patyrė pats dešinysis mūsų pietų fronto sparnas, kuris drauge su lenkais keletą kartų buvo smarkiai apšaudomas iš artilerijos ir antpuolamas.

Kaip pranešama, permetamosios Kolčako fronto dalys po gerų pasisekimų yra pakilusio ūpo ir palyginamai daug patvaresnės, kaip kad lig šiol veikiančios raudonųjų rinktinės. Tad labiau su šiuo faktu prisieina skaitytis.

Rudenop raudonarmiečiai, matomai, turėdami atliekamų geresnių jėgų ne juokais pasistengs vykdyti ruošiamąjį mūsų šalin žygį.

Dabartės daugelio vietose mūsų žvalgų įdėmėta nuolatos priešininko stiprimasis, mokinimas per 700 naujokų ir traukimas iki šiol čia operuojančių pulkų užpakalin, kame pastarieji bus reorganizuojami ir gaus atatinkamų paliepimų. Tuo tarpu, nuimtųjų pulkų vieton atvyks su ypatingais operatyvio pobūdžio uždaviniais naujos dalys. Tuomet, reikiama, prasidės tariamųjų bolševikų sumanytų operacijų vykdinimas, kurių vaisiai, iškalno sprendžiant, vargiai bus sėkmingi.

Užtenka dirstelėti į žemėlapi ir nuvesti mūsų ir gretimųjų operuojančių armijų prieš bolševikų fronto pozicijų liniją, kuomet darosi aišku, jog raudonarmiečių naivi strategija nieku būdu nesugebės smailiu kyliu skverbtis Lietuvos gelmėn, nes tai būtų nesąmonė atidengti savo kariuomenės flangus, o visu išsitaš: įgaunių — latvių — lietuvių — lenkų frontu žygiuoti pirmyn jie neįsigalės dėl savo nepakenciamos organizacijos bei transporto suirimo trūkumų.

Nūdien Daugpilin yra atgabenta keletas šarvuotų automobilių ir traukinių, sustiprinta aeroplanų eskadrilė, kurie fronto srityse dar nepasirodė.

Iki šiol bendra rusų fronto padėtis nepakitejo. Paskučiausiuoju laiku raudonarmiečiai tvėrėsi mitrėnės žvalgybos. Nuolatos esti nežymių žvalgų bei rimtesnių pietų frontuos pirmutinių dalių susidūrimų, kuriuose mūsų įgudę kovon rinktinės ima viršų, priversdami priešininką netvarkoje bėgti.

Kitais atvejais mūsų žvalgai susistiprinę kulkosvaidžiais savo iniciatyva sėkmingai įsiskverbė priešininko linijon, išsklaido rusus ir dažniausia suėmė belaisvių bei karo grobio laimingai grįžta į savo senasias pozicijas.

Taip liepos 23 d. viduriniame šiaurės fronto bare stiprus mūsų žvalgų būrys, nustumęs priešininko sargybą, įsiveržė į Malgėnų ir Šamancų kaimus, sumušė rusus ir atėmė tuos kaimus.

Sekančią dieną mūsų žvalgai darydami žvalgybą paėmė priešininko motocikletę. Tuo laiku ant Rokiškio ir Abelių žvalgėsi rusų aeroplanas; šautuvų ugnimi jis buvo pavytas.

Liepos 25 — 28 d. iš abiejų pusių veikliai darbos žvalgai. Dešiniame šio fronto sparne ištiko didesnių pryšakinių dalių susidūrimų. Rusai buvo priversti pasitraukti.

Jakubavo sodžiaus srity priešininkas mėgino pulti mūsų sargybą, bet be vaisių. Pažymėtinas žvalgų susirėmimas Baverno srities aukštumose, kur suimta karo laimikis: telefonų aparatų, arklių ir ginklų.

Išviso šiame laikotarpy sugauta per 30 belaisvių, jų skaičiuje 1 karininkas. Mūsų nuostoliai — vienas sužeistas.

Liepos 28 d. Komariškių dvaro kryptimi per 300 raudonarmiečių susistiprinę kulkosvaidžiais darė bandymų žygiuoti pirmyn. Atvykusiomis pagalbon pasparties rinktinėms ir gretimosios užtvartos flango ugnimi po trumpos kovos priešininkas buvo atremtas ir palikęs 6 belaisvius netvarkoje pasitraukė. Mūsų pusėj — 2 sužeistu.

Kitą dieną vidudieny Linzenkalno — Baverno kryptimi vėl įvyko žvalgų susidūrimų. Rusai pasitraukė. Bet neilgai trukus priešininkas atidarė smarkiausia kulkosvaidžių ir artilerijos ugnį, kuri mūsų kariuomenei nepateikė jokių nuostolių.

Pietų frontuos liepos 22—25 d. nenuilsdami darbos žvalgai. Tuo laiku išviso paimta belaisvėn 27 kareiviai ir 2 kuopų vadu.

Laikotarpy liepos 25 — 28 d. dešiniame sparne priešininkas nuolatos iš artilerijos šaudė Salakų miestelį ir jo apylenkes.

Kitose srityse iš abiejų pusių palaikoma lėta šautuvų ugnis ir veikla žvalgyba.

Viduriniame bare priešininko žvalgyba mėgino glinkti priekin, bet tuojau buvo išsklaidyta. Sugauta 7 belaisviai.

Dešiniame šio fronto sparne liepos 28 d. Lodzio — Disnos tarpuzėre raudonarmiečiai apreiškė gyvesnę veiklą. Stiprios jų pėstininkų rinktinės, prisidengusios smarkia artilerijos ugnimi, keletą kartų darė puolimų ir pastūmė mūsų pačio dešiniojo sparno sargybą.

Tuose susidūrimuose mums teko 7 belaisviai.

Sėkančią dieną Doneikių kaimo kryptimi priešininkas darė sustiprintą žvalgybą. Ilgainiui mūsų rinktinės perėjo priešpuoliman ir atslėmė visus vakar atduotus punktus.

Imant Rudakiškių ir Povariškių kaimus rusai turėjo nuostolių sužeistais ir neteko 6 belaisvių.

Kituose pietų fronto baruose ramu.

Nūdien Brūžų — Salakų kryptimi priešininkas daro naujų bandymų skverbtis priekin ir palaiko smarkią artilerijos ugnį.

29. VII. 1919.

Karininkas S—las.

**Prikalbėjo Jurgis Joną
Nusipirkt Valstybės boną.
Nusipirkęs jis suprato,
Kad Valstybei rūmą stato
Ir per vieną margą boną
Duoda valdžiai miliona.**

Pirkit Boną!

Petro Biržio

I KOVA...

Eikim, karžygiai, į kovą,
Eikim ginti Lietuvos,
Kausim plėšruij valdovą.
Mums vaikai padėkavos!

Mums nereikia pikto lenko,
Rusų jungo, vokiečių,
Jų globos jau mums pakanka,
Čia gana bus mūs pačių.

Bolševikai nugalėti,
Išsikraustė vokiečiai...
Lenkai pradeda bruzdėti —
Mūs užpuola nejučiai.

Liems, mat, gaila žemės plotų,
Dvarų gaila kaip senai,
Jei nieks kelio neužstatų,
Mūs pavergtų amžinai.

El, į kovą, drasiai stokim.
Mes nuveiksime priešui
Ponų valią nugalėkim,
Amžinai lie te pražus!

„BroLIAI—unijotai“.

1914 metais vokiečių valdžia pasiluntė reikalavimą Belgų valdžiai, kad šį 24-rių valandų laiką praleistų per savo žemę jų kariuomenę, einančią pulti prancūzų. Ir tuomet pakilo didis pasipiktinimas, kad vokiečiai tiek žiauriai sulaužė Belgų neutralitetą. Tą patį buvo didžiu akstinu, kuris pastūmėjo Anglus įsikšti į karą.

Bet tasai vokiečių pasielgimas tai tik šešėlis, su lyginus jį su šių dienų lenkų žygiais. Jau nekalbėsime, kaip tie akyplēšos veidmainingai puolė ukrainiečius, čekus ir kt. Mums geriausia suprantamas judošiškas jų puolimas Lietuvon.

Anuo metu vokiečiai bent pranešė, kad jie nori pereiti belgų žemę. Šiuo metu, lenkai pralenkė ir vokiečius. Jie užpuolė mus iš pasalų, užpuolė nė žodžio nepranešė, užpuolė tartum plėšikai, blogiau negu raudonarmiečiai rusai.

Pažiūrėkime gi, ar daug kuomi skiriasi tasai dabartinis lenkų veržimasis nuo buvusio rusų. Tuomet vokiečiai traukėsi atgal, o jų pėdomis sekė rusai. Mes buvome bejėgiai, negalėjome suteikti rusams bent mažiausio spirmos. O jie, puikumo pilni, ėjo girdamiesi užimsią naujus plotus, girdamiesi neša gyventojams laisvės, liuositybės. O atnešė rusų pančius net patiems darbo žmonėms. Gi lenkai? Jie irgi seka paskui vokiečių. Jie irgi giriasi nešą mums laisvės kurioje laisvai tik lenkas ar puslenkis-unijotas gyventų. Jie irgi nė truputį neprisi-laiko jokių tarptautinių teisių, bet ir negirdėtas daiktas, kad plėšikas bent kuomet žiūrėtų, ką sako teisė.

Tie tariamieji mūsų broliai amžiais piršo mums savo uniją. Jie nori ir antrą kartą sukvailinti mūsų tautą, ir naują baudžiovą mums primesti. Gi pamatė, kad geruoju nieko nepadarys, stvėrėsi jėgos. Uniją nori įvykinti kardū. Mes priėmėme tą jų kovą. Kova nelygi, bet kausimės. Ypač, kad lenkas, tai igimtas mūsų priešininkas, tai mūsų siurbėlė-ponas, tai baudžiovos, tai vergijos apaštalas. Mes norime

Tat į kovą, brangūs broliai,
Nugalėsime lenkus,
Jei mėgins užpult maskoliai,
Tai jie vėl nudegs nagus!

Su visais ilgai kariausim, —
Mūs vaikai vėliau užstos,
Greitai laisvės mes įgausim,
Švėsime šventę Lietuvos!!!

Igaunių tarnybos Kapitonas Junkas

Igaunių armijos sudarymas.

Igaunių armijai susidaryti, kaip dabar jina atrodo, daug padėjo ta aplinkybė, kad Igaunių dalys, suformuotos 1917 metais, nepasekė latvių pavyzdžio ir nepametė savo šalies, prieš okupuosiant ją vokiečiams. Igaunių stengimasis užlaikyti savo kariuomenę ir okupacijos laiku, nuėjo niekais, nes, nenorint Igauniam klausyti okupacijos valdžios, pastaroji netrukus nuginklavo ir paleido jų pulkus. Laikina netekę ginklų, jie vis tik buvo gyvą šalies jėgą. Tiesa, daug karininkų buvo suimta ir pasiūsta belaisvių stovyklose, o laisvi likusieji buvo atšiauriai prižiūrimi. Bet visa tai negalėjo turėti tokių blogų pasekmių ir negalėjo taip tvirtinčiai paveikti, kaip bolševizmas su jo nepasiliaujančiais plėšimais ir beginklių užmušimais.

būti Lietuvos šeiminkais, nenorime turėti „ponų“ savo tėvynėje, tai gi Lietuvos laisvės veltui neatiduosime.

Mes, kariuomenė, neginame bent kokio luomo, mes giname laisvę savo krašto, mes norime iškovoti Lietuvai nepriklausomybę. Tai tuo labiau neginsime ponų - dvarininkų reikalų. Jie amžiais mūsų prakaitu mito, mūs duonele valgė, o dabar užsinorėjo mus pavergti. Varšuvon išbėgė, tie mūsų dvarininkai, kitaip nesivadino, kaip tik „litvinais“ ir nori apspręsti Lietuvą. Jie nei kieno neigalioti ir visų nekenčiamai stengiasi atstovauti mūsų kraštą. Tokie išgamos nusidangino dargi Paryžiuon. Tokie pat išsigimėliai buvo atsinešdinę ir Kaunan, kaipo lenkų misija.

Dar neseniai, laike kaž kokių iškilmių Varšuvoje, Lietuvos dvarininkai atstovavo Lietuvą ir kreipdamiesi į prancūzų misijos viršininką prašė jo, kad Lietuva būtų priskirta prie Lenkijos. Ir kaip dideliais reikia būti melagiais ir niekšais, kad išdrysus prisimesti sau vardą to, kuriuo nesi, dar stengtis parduoti tą žemę, kuri išmaitino ne tik jį, parsidavėlių - išsigimėlių, bet ir jo tėvų tėvus.

Mūsų dvarininkai labai pamylo mūsų žemę. Čia jie pirmiau žmones engė ir dabar vėl tikisi, grįž tie laimingi jiems laikai.

Bet nusivilsit, ponullail! Kiekvieniame lietuvyje rasi tikrai susipratusį sau priešininką. Jis kausis su jumis iki galo. Vely būti nukautu ir žūti, negu nešti kitų jungą, būti vergu ir nuolatos kitiems bernauti. Galop, jūsų melai, apgavimai iškils paviršiuon. Nevisuomet juk dumsit Europai akis! Yra ir blaivių žmonių, kurie mokės apvertinti jūsų darbus. O istorijoje beabejo gausit garbingą vardą, kurio pilnai užsitarnavot, nes jums gerai pritinka pasalų plėšiko vardas.

S v.

Ivairūs įspūdžiai.

Gyvenimui smarkiai besivystant, nuolatos matal vis naujų ir naujų įvyksnių, kurie kiekvienas daro savotiško įspūdžio. Tokių naujų įspūdžių daug tenka patirti mūsų valstybės kūrimosi darbu šuoliais einant pirmyn. Kalkuriais giliau įsmigusiais įspūdžiais aš norėčiau pasidalinti su draugais-kariškiais.

Paėmus lietuviams gelžkelius į savo rankas, teko man būti Kauno stotyje. Be džiaugsmo, kad stotis ir gelžkelis „jau“ mūsų, aš pastebėjau nemažiau malonų dalyką. Stotyje, mūsų žiūrijs tvarkos kareivis labai mandagiai „mokino“ mūsų šalies keleivius lietuvių kalbos.

Žinodami, kad dauguma mūsų kariškių moka rusų kalbos, daug keliauninkų klausinėja nurodymų rusiškai. Bet mūsų kareivis kiekvienam mandagiai atsako: „Aš rusiškai nesuprantu“. Tada keleiviai arba patys gražiai lietuviškai prakalba, arba mūsų lietuviškus aiškinimus, matyti puikiausiai lietuviškai supranta, nors lietuviškai ir nekalba.

Žinoma, ne visi lietuviškai gali suprasti ir ne iš visų mūsų kareivis to reikalauja. Supratęs, kad tai gilumos Rusijos pilietis, grįžtas iš belaisvės, jisai, kaip geras žmonių prietelis, duoda nurodymų ir rusų kalba, nežiūrint, kad ką tik su mūsų krašto gyventojais jis rusiškai nesusikalbėjo. Būdamas susipratęs, kareivis žino, kad tai jo garbė ir pašaukimas reikalauja tokio elgimosi. Ir už tai ne tik mūsų vyresnybė, mūsų tauta ir visuomenė gerbs jį, bet ir svetimtaučiai pamatys, kad lietuvių kariuomenė nėra kaž koks pripuolamas vėjo pagamintas gaivalas, bet aiški patvari pajėga, su kuria reikia būtinai skaitytis.

Tuojuo po to malonaus įspūdžio kaip nemalonu man pasidarė, kuomet važiuojant tramvajumi („konka“) drauge važiuosieji kariškiai su konduktoriumi kalbėjosi tik rusiškai, o konduktorius netik gerai lietuviškai suprato, bet ir kalbėjo. Dar nesmagiau, kad tarp savęs ir su savo draugėmis-panelėmis jie kalbėjo tik lietuviškai. Jei jie nebūtų apštreiškę, galėtum žmogus

Tikėdamies greit nusikratyti okupacijos jungo, įgauniai, brangindami laiką, ėmėsi slaptai organizuoti tautos kariuomenės atsargą (Kaitšelūt). Šiame darbe, daug padėjo moterys, ypač išvežiojant ir perduodant Centro Valdybų įsakymus. Ir štai, dalyvaujant visai tautai, pasisekė padaryti tai, kad tam laikui, kuomet galingais santarvės smūgiais buvo sudaužyta broniruota Vilhelmo kumštis, pas įgaunius jau buvo suorganizuota tautos kariuomenės atsarga, kiekvieną minutę pasiryžusi stoti tankiosna gretosna. Tokių atsargų būta kiekvieniame apskrityj, kiekvieniame valsčiuje. Žinia, buvo ir šiokių tokių paslėptų ginklų.

Kai Vokietijos pralaimėjimas paaiškėjo, mūsų vokiečiai, baronai, pradėjo organizuoti savo taip vadinamą „apsigynimą“. Išėjus okupacijos kariuomenei, „apsigynimu“ turėjo remtis žinomas Landesratas, turėjęs būti viso Pabaltijos krašto gyventojų norų reiškėju.

Bet vos tik Vokietijoje pakilo revoliucija, buvęs išvaikytas įgaunių Maaräeg (šalies parlamentas) vėl paskubėjo įgauti savo tikras teises. Pasigirdo sutartinis buvusio užslopinto tautos gimno garsai ir įgaunijos sostinėje vėl pradėjo plevėsuoti mėlyna-juoda-balta tautos vėlavas. Pirmu įgaunių vyriausybės žingsniu buvo — susaukti tautos atsargą. Tuomi pat laiku buvo išleistas įsakymas paleisti slaptą baronų Landesratą ir jų „apsisaugojimą“. Okupacijos vyriausybei buvo patiktas reikalavimas tuoj perduoti visą valstybės turtą ir trumpiausiu laiku apieisti šalį.

Padedant savanorių atsargai, pasisekė iš išeinančių vokiečių išgauti šiek tiek ginklų. Didesnę gi ginklų dalį vokiečiai vis tik išsivežė, o ką negalėjo išvežti, sugadino. Apskričių atsargų viršininkams buvo įsakyta pakeisti savo atsargų organizacijas pulkais. Šiam reikalui visoje šalyje buvo paskelbta kal kurių metų vyrų mobilizacija. Tuom pat laiku Tallinne (Revelyje) buvo registruojama bei išskirstoma karininkai. Dėliai neramaus laiko sostinės gatvėmis vaikštinėjo karininkų sargybos, prie valdžios įstaigų buvo statoma atsargos karininkų vietos.

Naudodamies tinkamu jiems laiku, bolševikai pradėjo energingą antpuolį. Vokiečiai spyresi jiems tik tiek, kiek jiems buvo reikalinga, kad pabėgti. Todel formuojamos įgaunių dalys atsidūrė dėliai to labai sunkioje padėtyj. Pskove suorganizuotas taip vadinamas rusų Šiaurės Korpus, susidedantis daugiausia iš karininkų, neišlaikė bolševikų spaudimo ir pasitraukė į Valką. Verre stovėjo besiformuojas 3-s įgaunių pulkas, į kurį iš Tartu (Jurijėvo) traukė studentai bei mokiniai. Bet buvo jau vėlu, ir 2-jo pulko dalys priverstos buvo pamažėl trauktis šiaurės vakarų link. Toksai pat likimas buvo ir visai neskaitlingam 5-tam įgaunių pulkui Rakvere (Vezenberge). Paremti juos buvo išsiųsta iš Tallino karininkų būriai ir iš Pernavo 6-to pulko dalys. Viršmogiškomis jėgomis galop pasisekė sumažinti energingą bolševikų spaudimą. Už pirmųjų karžygių pečių, galima sakyti, krūtdne ginančių gimtinę šalį, energingai ėjo mobilizacija bei savanorių

pamanyti, kad tai kariškiai-baltgudžiai. Bet kur tau... mūsiškiai, tik užsimiršę kas esą. Tai man balsiai koku (blauru) pasidarė, ypač atsiminius, kad tramvajuje panašių įspūdžių kas dieną gali paragauti.

Tą pačią dieną vel malonus įspūdis, tai mūsų kariškių demokratingumas. Užėini kur į gerą kavinę ar šiaip viešą uželgos vietą — matai prie vieno staliuko sėdi karininkai, šalia prie kito — paprasti kareiviai. Jokių didelių skirtumų tarp karininko ir kareivio nematyti.

Ne taip kitąsyk prie rusų būta. Tada kareivis nediršo stotyje eiti į pirmos klasės salę, negalėjo tuo pačiu tramvajumi važiuodamas į eiti į pirmą klasę, nors būtų inteligentiškiausias. Nelaimingai jo rūbai visur dėjo ant jo nelaisvės leteną. Tiesa, yra ir pas mus išimčių santykiuose karininkų su kareiviais, bet tai išimtys, o bendra padėtis yra žymiai demokratinga.

Menkai suprantą žmonės kalbėjo ir tebekalba, kad lietuviai patys vieni negalėsia valdytis, negalėsia tvarkytis, kad be didelių valstybių priežiūros pas mus nieko gero nebūsią. Dabar, kuomet dalys Lietuvos jau visai nuo svetimų liuosos ir savo valdžios teklauso, malonu pažymėti, kad tokių žmonių kalbos tik tušti plepalai, kuriuos kiekvienas tiek tik ir įvertins. Imkime tokį Kauną, kur svetimos valdžios nėra—vien mūsų. Ar negyvena pats Kaunas, ar nesidarbuoja miesto įstaigos, kiek tai nuvargintos šalies padėtis leidžia? Man rodos, kad Kaune ir krautuvės atidarytos, ir elektra veikia, ir turintys žalios medžiagos fabrikai bei dirbtuvės dirba, ir administracinis aparatas gerai veikia. Ir ne vien Kaune, bet visur, kur tik sąlygos leidžia.

Mums, šalies gyventojams, labai malonu, kad mes pas save pilnateisiai šeimyninkai, kad mūsų akyse nėra tų, kurie dažnai iš aukšto ir su panieka į mus žiūrėdavo. Dar kiek pavargsime ir galime tikėtis visai geros tvarkos mūsų šalyje. Tegul tik priešininkus iš savo žemių išguisime.

Kareivis Šlaitinis.

organizavimas. Tuom tarpu bolševikai spėjo užimti didesnę įgaunijos dalį ir, pastiprinti laivynu, priėjo 30 varstų atstu prie įgaunijos sostinės. Užėjo sunki ir pavojinga valanda. Pietuose bolševikai užėmė m. Valką ir pasistūmė toliau vakaruosna ligi st. Mojzekiul ir Gallist, o šiaurėje jų laivynas pasirodė akvvaizdoje sostinės. Bet čia padėjo ilgai laukiama anglų eskadra: bolševikų laivynas buvo nuvytas ir paimta keletas jų laivų. Anglų paimti laivai buvo pavesti įgaunijų vyriausybės nuožiūron.

Ir štai, pradžioje sausio, kovos laimikis pradeda ir mums tarnauti. Nežiūrint apsišarvavimo bei apsiginklavimo stokos, įgauniai suteikia bolševikams smūgį už smūgio: paima jų šautuvų sandėlius, ginkluojasi, žygiuoja toliau, paima ištisas batarėjas ir čia pat privercia raudonuosius artilerininkus šauti įkandin savo „draugų“ raudonarmiečių. Tuo būdu per mėnesį visa beveik įgaunija buvo išvalyta nuo priešų. Šiaurės fronte daug padėjo suomių sąjauorių rinktinės; fronte Tartu - Valkas nevystančios garbės įgijo poručiko Kuprianovo partizanų batalionas. Pats poručikas Kuprianovas ne išgyveno ligi galutinio bolševikų iš įgaunijos pašalinimo; mirtinai sužeistas, mirė jisai, išliuosuotos tėvynės aušrai auštant.

Apskritai, reikia pasakyti, visos sąjauorių dalys, būtent: pulkų kovos kuopos, broniruotų traukinių bei automobilių kareiviai, Kalavieste Maleva (rinktinė vardu episkopo karžygio „Kolev'o“), boj-skautų kuopos, — būdamos kaip ir branduoliai visos armijos, parodė

Karininko Rusecko

Kas kiekvienam kareiviui žinotina.

II. Kakta sienos nemuškime.

Yra sakoma: «drąsuoliui ir Dievas padeda».

Kur bereikia daugiau drąsos jei ne kovoje? Ir kuo, jei ne drąsa, kiekviena kova laimėjama?

Tečiau jau buvo mūsų sakyta: «kakta sienos nepramuši».

Taigi kovon besirengiant stoti, kaip tik tuos dalykus ir reikia kuogerliausiai žinoti ir juos taip pinti, kad iš jų sau laimikį neprieteliui gi pražutį nupynus.

Taip tai, padėkime, dvi priešingi kariuomeni eina viena prieš kitą, frontas į frontą. Todel frontas visada met esti tvirčiausia kariuomenės dalis. Taigi mušti į frontą, reiškia mušti į pačią tvirčiausią kariuomenės vietą.

Į frontą priešui puolant, mes einame stačiai į šautuvų, kulkosvaidžių, į jo patrankų žiotis. Einame į jo spigliuotas pinkles, einame per jo griovius ir kitą dirbtas kliūtis. Mušame priešui tiesiai į krutinę, iš priekio, taigi geriausiai jam matant.

Ir tegul mums čia nors kiek nepasiseka — priešas, kaip matai, pastebi tai, nes jam čia geriausiai matyti. Tuomet gi visa savo jėga mus puola, persekioja, neduoda mums atsigausti, susitvarkyti.

Tai gi ar bereikia ir aiškinti, kad priešas tik tada reikia iš fronto pulti, kai jis kitaip neprieinamas, negeliamas. Šiaip gi visuomet reikia stengtis, jis iš sparnų užpulti, o, žinoma, dar geriau iš užpakalio jam užėjus.

Užpuldami priešui frontą jam duodame geros progos ne tik gintis, bet ir pačiam mus pulti. Bet tepamėgina jis mus pulti, kai mes jį iš sparnų užpuldame. Čia gali jis tik ginti, ir tai gintis labai silpnai, netvarkė, tik maža kareivių dalimi.

Juk toliau nuo užpulto sparno esantieji kareiviai mus ne gi šaudys, su mumis ne gi kovos. Tuomet

stebėtiną išsvermę ir nesugriaunamą karžygiškumą, kokie visos kitos armijos dalys sustiprėjo ir pradėjo kurti su jomis grumtis.

Paliuosavus teritoriją nuo priešo, kuris savo negirdėtais plėšimais ir terroru įbaugino visus gyventojus, mūsų kariuomenė stojo gynimosi padėtin. Viduje šalies prasidėjo prirengiamieji darbai rinkti į Steigiamąjį (Kuriamąjį) Selmą, kuris turėjo būti atidengtas balandžio m. pradžioje. Tuom tarpu Tiling'e pradėjo iš užrubežio atvykti ginklų, duonos, batų. Atsirado galimybės mobilizuoti dar daugiau kariuomenės jėgų, nes priešas ne tik ką nenurimo, bet tapo dar labiau įniršusiu.

Energiškai varant kuriamąjį darbą, šalis greitai nurimo, o armija vis augo ir stiprėjo. Išliuosuotoje Latvijos dalyje, Rueno rajone, viduryje vasario mėnesio latvių vyriausybės atstovai paskelbė mobilizaciją ir Tarte (Jurieve) pradėta organizuoti latvių tautos pulkai. Peipuso ežerų ir Pskovo rajonuose pradėjo atsizymėti rusų pulkininko Balachovičo partizanų rinktinės. Prie Narovo's upės spletesi Šiaurės Korpus, kuris ligi tam laikui pasižymėjo savo blogais pasielgimais, artimals bolševikų pasielgimams.

Rinkimų Steigiamąjį Seiman išdavos šios: Iš 462.567 paduotųjų balsų ir nustatytųjų 120 vietų, socialdemokratai gavo 152.436 balsus, kas suteikia jiems 41 vietą; Darbo partija (Intelligentinio darbo partija) — 115.039 balsus, — 30 vietų; Įgaunijų tautininkų partija — 95.343 balsus, — 25 vietas; Okininkų

jiems pirmučiausia savuosius prisieitų iššaudyti. Mes gi, iš sparno jiems užėję, šaudome išilgai jų linijų.

Iš fronto priešą šaudant, kulipka, mūsų kareivio paleista, jei nepataikys į tą, kuriam buvo skiriama, gal taip ir pražus niekais. Tada tik bereikalo mūsų valstybei nuostolis daromas, nes juk kiekviena kulipka — tai pinigas. Bet gi jei priešui kulipką išilgai sparno paleisti — ji, jei nepataikys į tą, kuriam buvo skiriama, tai pataikys į jo kaimyną, ar dar toliau esantį priešą. O kartais, laimingai į priešo sparną paleista kulipka, prakiurins kailį ne vienam priešo kariauninkui.

Sumanę gi priešą, iš sparno užėję, durtuvais pulti, tai pulsime jį visa savo galybe, visa jėga. Pakeliui gi sutiksime vis tik silpną priešo atsispirimą. Taip jį ir naikinsime, taip ir neduosime jam atsigauti, susitvarkyti, kovos rikiuotes tinkamai perrikuoti. Laimingai mums besiklojant, drąsiai, be atvangos priešų puolant, kaip matai jis bus sunaikintas, į pelenus sutrintas, ant kelių prieš mus parblokštas. Ir beliks jam tuomet tik ranką aukštin iškelti, kad mūs susimylėjimo prašius.

O ką ir bekalbėti, jei mes priešui iš užpakalio užeisime! Ten juk ir štabas, ir šiaip vyresnybė, ir susisiekimo ryšiai, ir duona, ir visas jo karo turtas. O kas svarbiausia ten jo patrankos. Griebtime gi ir patrankas, jo kulkosvaidžius ir kitus jo ginklus ir juos prieš priešą atkreipsime, jam vieną didelį kapą berengdami.

Ir nėra priešui baisnesnio dalyko, kaip jam užpakalyje pasirodyti. Tuomet pas jį iškyla didžiausias sumišimas, netvarkė, iširimas, visi galvos nustoja. Ne be reikalo gi sakoma: vienas priešo kareivis užpakalyje baisnesnis už visą pulką priešakyje.

Ir reikia naudotis kiekviena priešo klaida, kiekvienu jo pozicijų silpnumu, kad jam mirtiną smūgį kirtus. Antai buvo toks atsitikimas:

Rusai buvo įsitvirtinę ant kalnelio. Net dar ar trys kulkosvaidžiai ten stovėjo. Ta jų pozicija būtinai reikėjo buvo paimt, nes kitaip toliau nei žingsnio negalėjai žengti. Ir, rodos, buvo tai visai neįgalima pozicija. Bet mūsų žvalgai gerai dalyką ištyrė. Ir pasirodė kas: rusas vis rusu liko nors jau ir ne caro,

ajunga (ūkininkų žemdirbių partija) — 30.043 balsus, — 8 vietas; Socialistai revoliucionieriai — 26.555 balsus, — 7 vietas; Krikščionių partija — 20179 bals., — 6 vietas; Igaunijos vokiečių partija — 11477 bals., — 5 vietas; rusų partija — 5807 balsus, — 1 vieta. Rinkimuose dalyvavo 75,6% visų turinčių teisės rinkti (visi vyresni 20 metų vyrai ir moters).

Tokios išdavos, žinia, nepatiko vietos baronams, ir jie pradėjo sparčiai propogandą varyti, stengdamiesi įtikinti svetimtaučių misijas, kad visa igaučių tauta esanti raudona ir kaip tik susirinksiąs jų taip pat raudonas Steigiamasis Seimas, frontas akimirksyje turės subyrėti. Todėl, nereikia leisti susirinkti šiam Steigiamajam Seimui. Šiam tikslui baronai norėjo, be žinios Vyriausios Vadovybės, atvesti Tallinnan balandžio 23 d. (St. Seimo atidengimo diena) kuo daugiau „ištikimos kariuomenės“ iš Baltijos bataliono ir Šlaures Korpus, t. y. vokiečių ir rusų. Vienok svetimtaučių misijos, dažnai lankiusios frontą, geriau baronų žinojo mūsų kariuomenės ūpą ir išvermę. Propagandos kaltininkai buvo patraukti atsakomybėn, o „ištikimos kariuomenės“ dalis buvo nuginkluota, dalis tuoj pasiūta frontan.

(T. B.)

bet Lenino ir Trockio nagaikų varomas. Taigi įsitvirtinti rusai įsitvirtino, bet paliko po kulkosvaidžių žiotimis griovį (ravą). Žvalgai apie tą ravą pranešė mūsų vyresnybei. Vyresnybė įsakė kareiviams šliaužti iki pat kulkosvaidžių. Kareiviai pašliaužė po pat kulkosvaidžių žiotimis ir nenustoję nei vieno savo žmogaus, paėmė juos. Rusai gi, pamatę mūsų šliaužius tartum iš po žemės išsineriančius, nustojo galvos ir pabėgo, kulkosvaidžius pamesdami.

Taigi matome: negalėdami kaktą sienos pramušti, liepiame kaktai galvoti, kaip čia tą sieną paėmus, jos kaktą nemušant.

12. Vienybė vis pirmyn ir pirmyn.

Tečiau durtuvais priešą puolant ar šiaip su juo krutinėmis susirėmus būtinai reikia atminti du dalykus:

1) Visuomet stengkis veikti petis į petį su savo draugais, arba, kitaip sakant iš vieno. Čia tai geriausiai pritinka patarlė: vienybė — galybė.

Todėl visuomet privalai ne tik petis į petį su savo artimiausiais draugais eiti, bet taip pat ir žinoti, jei tai galima, kur yra, ką veikia arba ką rengiasi veikti ir kitos mūsų artimiausios dalys. Susisiekimas ir ryšių palaikymas kovoje labai svarbus ir be to jokiū būdu negalima nuveikti. Tik tada kareivis iš tikrųjų sąmoningai kovoja, kai jis žino savo ir artimiausių dalių užduotį, kai jis jaučia, kad jis veikia iš vieno su visa savo dalimi ir žino, kad jo dalis eina iš vieno su kitomis dalimis. Tas gi galima, tik gerai ryšius tarp dalių palaikant. Be ryšių, be susisiekimo priešą nuveikti negalima.

Visuomet stengkis ne tik iš vieno su savo draugais veikti, bet ir stengkis savo draugui padėti. Jį iš pavojaus, iš nelaimės gelbėti, kad ir savo gyvastį už jį paaukavus.

Juk ir rašte šventame pasakyta:

„Už draugą atiduok ir sielą savo“.

Atmink: priešas stengiasi tavo draugus išmušti, kad paskui ir tave užmušus.

O lietuviai ir tarp svetimtaučių plačiai savo draugiškumu bei vienybe pagarsėję ir už tai jie visų gerbiami. Savo vienybe mes, lietuviai, jau ne vieną didelį dalyką esame nuveikę. Ir priešą mes tik vienybe galime nuveikti.

Padėk draugui savo ir gelbėk jį. Draugas tau ir gi padės ir išgelbės. O taip vieni kitus beremdami, begelbėdami priešą nuveiksime, mūsų brangiai Tėvynei ir jos žmonėms laimės, ramaus gyvenimo suteiksime.

2) Antras dalykas, kurį, su priešu susirėmus visuomet reikia atminti — tai pirmučiausia stengtis jam ginklą iš rankų išmušti arba šiaip jį kovon netinkamu padaryti, arba kad jis ginklo negalėtų pavartoti.

Pulk priešą visuomet pirmutinis ir smarkiai jį puolęs nugalk jį. Tečiau reikale mokėk ir apsiginti. Juk tu esi reikalingas ir Tėvynei ginti ir brangus mums, kaip mūsų viengentis, kaipo lietuvis.

Kovon stodamas atmink dar vieną daiktą: pirmyn besiveržiant, visuomet mažiau nuostolių esti, ne kaip atgal besitraukiant. Todėl visuomet tik pirmyn ir pirmyn!

13. Griežtai koval elnant.

Eina kuopa tankine rikiuote, eina petis į petį, gražiai eilėmis ir gretomis išsiriavus.

Iš už miško atšvilpė, atūžė šrapnelė, sustaugė virš kareivių galvų ir sprogo užpakalyje kuopos.

Perėjo keli akimirksniai ir vėl nauja viėsnia atskrido ir sprogo kareivių priešakyje. Į visas puses ne-

matomos kulipkos bei skeveldros sušvilpė, o ten, kur ji sprogo, vien pilkų dūmų debesėlis pamažėli skleidžiasi.

Ar bereikia trečiosios priešo viešnios laukti? Jei nepataikė pirmoji ir antroji — trečioji tikrai į pat kuopos vidų pataikys, žmonių kūnus bedraskydama, mūsų brangų kraują beliedama.

Taigi nereikia ne tik trečiosios, bet ir antrosios šrapnelės ar granatos laukti. Sušvilpus pirmajai granatai jau perrikuojama būrių rikiuotėn, o tai ir skleistinėn rikiuotėn.

Skleistinėn rikiuotėn perrikiavus priešui jau sunku mums žymesnių nuostolių padaryti. Kas kartą jis šaudė jau į nebesusibūrusius žmones, bet tartum tik į atskirus kareivius. Jeigu jam ir pasisektų pataikyti, tai pataiko į vieną, du žmogų.

Jei vartojama skleistinė rikiuotė, kad apsigynus nuo didesnių artilerijos ugnies nuostolių, tai ką kalbėti apie artimą kulkosvaidžių ar šautuvų ugnį.

Kulkosvaidžiui arti sutarškėjus, kaip matai, skleiskis skleistinėn rikiuotėn, gulk ant žemės, reikale, jei yra įsakymas, apsikask. Smarkiai darbuokis lopetėle, nesigailėk rankų.

Apskritai gi atmink: skleistinėn rikiuotėn skleidžiama, kad priešas mums galėtų mažiau nuostolių padaryti, nes skleistinėn rikiuotėn sunkiau pataikyti, ir kad kareivis, būdamas skleistinėj rikiuotėj, galėtų labiau savistoviai veikti.

Skleistinėj rikiuotėj, einant grandinėmis, kiekvienas kareivis pats prie vietos lyginasi (taikosi), pats sau laikinį pasirenka ir į jį šaudė, pats nustoja ar pradeda šaudyti, jei nėra bendro įsakymo.

Bet šaudydamas visuomet atmink štai ką: šaudyti toliau 1200 žingsnių, tai beveik visai be reikalingas šovinių aikvojimos. Į priešą iš šautuvo taip toli pataikyti labai sunku, jei bent iš netyčių. Tai gi šaudyti į tokį toli reikia tik retkarčiais. Jei matai gurguoles einant, ar šiaip kokią vorą, ar viršininkų grupę, tai reikale pašaudyk į juos. Gali išsklaidyti, šiek tiek tokios netvarkės pas juos padaryti. Į vieną žmogų, taip toli esantį, šaudyti neapsimoka — tik šoviniai gadinami.

Arčiau 1000 žingsnių jau šaudyk smarkiau. Ypač į tuos, kurie mus puola arba į tuos, kuriuos mes rengiamės pulti. Tegul jie ir ten esant pajunta, su kuo reikalą turi.

Bet gi šaudyk atydžiai, pamažėli besitainkindamas. Geriau mažiau kulipkų paleidus, by tik daugiau priešui nuostolių padarius.

Tečiau ir visai arti su priešu susidūrus šovinių be reikalo neaikvok. Atmink, kad mūsų labai sunku šovinius gabenti. Taigi visuomet pasistenk bent keliolika šovinių pačiam mūsų galui palikti. Ką jei atsitiktų šitaip: čia priešas jau rengiasi bėgti, jau galvos pradeda nustoti. Tik paskutinį kirtį kirsti, — bet pas tave šovinių jau nebėra. Tuomet ką darysi? — Nors žemę graužk! O priešas tai, kaip matai, pastebės, pastebėjęs gi atsigaus ir dar savo iltis mums parodys.

Nuveikus gi priešą neturėk nei valandėlės atsilisio. Neduok priešui atsigauti, bet šaudyk bėgantiems į nugarą, mušk juos ir naikink, kaip įmanydamas. Čia priešui būtinai reikia galas padaryti, kad jis jau nebegalėtų galvos pakelti. Ir kas nori jų — teeina pas mus į nelaisvę, kas gi nenori mūsų nelaisvės — tepaliekka amžinai lauke gulėti.

Kol priešas ginklo iš rankos neišleido — nesigailėk jo ir pats nesilsėk. Tečiau kai priešas ginklą metė, kai jis jau nustojo kovojęs, susimylėjimo prašo ar nelaisvėn atsiduoda — tada ir tu, nors ir tvirtai ginklą rankoj laikydamas ginklo tečiau jau nebevertok: nugalėto priešą nežudyk, neskriausk. Priešas,

ginklą iš rankos išleidęs, jau nebe priešas, nebe kariaininkas ir žudyti jį bei skriausti — didelė nuodėmė ir lietuviui tas nepritinka. Senovės lietuviai juk buvo priešų dar ir todėl gerbiami, kad pavergtųjų, nugalėtų priešų neskriausdavo. Tegul gi priešai mūsų drąsos bijo, bet mus dėl mūsų doros gerbia.

Norėdamas gi geriau žinoti, kaip su nuveiktuoju arba nekovojančiu priešu elgtis, pasiskaityk dar «lauko tarnybos statuto» §§ 248 — 252.

Bet mūsų eidamas atmink ir žinok dar vieną dalyką: gali atsitikti, kad priešas visus mūsų viršininkus išžudys. Tai ar gi turėtume mes tuomet mūsų pralaimėti? Niekados! Tada, kad ir paprastas eilinis kareivis, by tik drąsus, sumanus — tai ir viršininkas. Kas išgali savo draugus paskui savęs tolimesnėn kovon traukti — tas ir tinka į viršininkus stoti. Ne kartą buvo atsitikimų, kad viršininkams žūvus, jų vieton akiesmirksniu stodavo kareivis ir nugalėdavo priešą.

Juk aiškiai žinoma: kai nėra laiko viršininko įsakymų laukti, reikia veikti savistoviai, savo sumanumu (iniciatyva).

Šitai kiekvienas kareivis visuomet turi atminti.

(T. b.).

Ministerių Pirmininko pasveikinimo telefonograma.

Bolševikai, įsiveržę Lietuvon, laukinių žmonių papročiu, pradėjo suiminėti nieko nekaltus, bet įzymesnius visuomenės veikėjus ir kankinti juos kalėjimuose. Bėgdami iš Lietuvos jie ir juos su vimi išsivarė. Jie grąsino, kad jei kas nors jų įzymesnių agitatorių bei kurstytojų bus sušaudytas, tai ir jie tuos nieko nekaltus žmones išžudysią. Kadangi Lietuvoje buvo suimta daug bolševikų, tai lietuvių valdžiai pasisekė susitarti su bolševikais, kad šie išduotų mainomis mūsų žmones. Po ilgų derybų pasisekė tai padaryti ir dabar mūsų šiek tiek įkaitai arba laidai, išvaduoti iš bolševikų jungo, sugrįžo per frontą Lietuvon. Ministerių Pirmininkas pasveikino juos žemiau spausdinamąja telefonograma:

Lietuvos Vyriausybės vardu sveikinu Jus sugrįžusius vėl laisvais Tėvynėn. Žiauri priešininko ranka kankino Jus kalėjimuose tik už tai, kad Jūs atvirai nesislėpdami buvote ir esate nepriklausomos Lietuvos idėjos nešiotojai ir jos gynėjai.

Nors mūsų sostinė Vilnius, kuriame kai kurie Jūsų darbavotės, yra patekęs į naujų okupantų rankas, niekuo nesiskiriančių nuo tų, iš kurių nelaisvės Jūs grįžtate, tačiau ne abejojame, jog netrukus bus išvadota visa Lietuva bendromis ištikimųjų savo sūnų pajėgomis.

Jūs, tiek jau iškentėję už Tėvyne, mokėsite ir toliau šviesti savo aukštu pavyzdžiu visiems darbininkams nepriklausomos Lietuvos kuriamame darbe. Tėvynė nepamirš Jūsų vargų ir kančių.

M. Sleževičius
Ministeris Pirmininkas.

Žinios.

Lietuvoje.

Unijotai. Daugelis mūsų lenkų ir ištautėjusių lietuvių pirmiau lietuvių vardo bijodavo kaip velnias kryžiaus. Dabar laikai atsimainė. Tieji aršieji lenkai virsta lietuviais. Bet nepaprastais lietuviais, o lietuviais-unijotais. Ir lietuviškai kalbėt jie ir nemano mokytis.

Tieji unijotai mano ir tvirtina, kad geriausias Lietuvai išėjimas, tai dėtis su Lenkija ir sudaryti uniją. Jie sako, kad viskas, kas iki šiol mūs daroma,— pradėta ne nuo to galo ir kad, be lenkų pagalbos, nebus nieko gero.

Bet lietuviai gerai supranta varu mums siūlomą uniją. Žino koks rojus laukia lietuvių tautos, jeigu įvyktų tos svajonės. Pažįsta ir lietuvių-unijotus. Nors mūsų „broliai“ (kaip jie save vadina) stengiasi paviršutiniai prisidengti lietuvių kailiu. Tik širdis jų liekasi ta pati, lenkiška. Jie ilgisi Varšavos ir laukia ateinant lenkų valdžios. Jokio tautinio-lietuviško atbudimo juose nesimato. Jei minėtieji unijotai ką ir dirba mūsų naudai tai tik prisidengimui, kad juos per daug neįtartų.

Tad kam gi dar akis dumtil! Kam gi vadytis lietuviais, kuomet suvis kitų įsitikinimų. Toks elgimasis tik erzina mus.

Ž—ė.

Del atsitikimo Šakiuose. Buvo rašyta, kad birželio 23 d. laike susirėmimo lietuvių su vokiečiais, buvo sužeistas vienas mūs kareivis — Endrikis Dugėlaitis. Sužeistasis mirė nuo žaizdos į 8 dieną. Ir tik del to, kad buvo vokiečio pašautas sprogstamąja kulipka. Jeigu toks sužeidimas būtų buvęs paprasta kulipka, tai sužeistasis būtų nemiręs.

Ž—ė.

Lenkai nenori gyventi santalkoje su savo kalmynais. Kaip žinome, dabar žmonija nenori daugiau kariauti. Ir kai kurių manoma, kad buvusis karas buvo paskutiniuoju karu. Kad išvengus karų ateityje, steigama Tautų Sąjunga, kuri stengsis ramiu būdu sutaikinti valstybių nesusipratimus. Dabartiniu laiku mes

matome, kad buvusis karas praėjo. Tik likosi dar du padaužų kraštu, kurie neku būdu nenori nurimti. Tai Rusija, norinti gražinti visas žemes, kurias tiek metų kankino. Ir tame siekyje nematyti jokio skirtumo tarp bolševiko Lenino ir caro tarno - Kolčako, ar jo pakaliko Denikino.

Kita nenuorami valstybė, tai Lenkija. Ji kaip viščiukas ką tik išsiritas iš kiaušinio, o jau visu smarkumu kerta akis visiems be išimties kaimynams. Tai jau tuščių ir pagyrumo pilnų lenkų būde yra tas, kad su visais rietis, su visais kautis. Neseniai lenkų konstitucijos komisija atmetė Lenkų dalyvavimą tautų sąjungoje ir šit del kurių priežasčių:

Tautų sąjunga žiūrės, kad ateityje nekiltų karų. O Lenkams dar ištikus metus reikės kariauti, kad užtikrinus savo siekimus. Lenkai ir dabar kovoja su visais kaimynais. Taigi tautų sąjunga bus varžantieji pančiai, kurie neleis jiems nuolatos kovoti. G lenkams sunku be to apsieiti, nes kiti kraštai nenori geruoju prisiimti jų siūlomą „unijų“.

Redakcijos atsakymai.

Karininkui J. Jak. Mūsų kariuomenė paėmė daug belaisvių, taigi, mūsų nuomone, neverta aprašinėti pavienių paėmimų. Del žodžio „linė“ galime pasakyti, kad dabar mes rašome „linija“. Jūsų žodžiai — daiktalapis — арматурный список ir maistalapis — аттестат — mums išrodo vykusiais. Tuodu žodžiu įnešime į mūsų spausdinamą karišką žodynėlį. Prašome rašinėti žinučių iš fronto.

Kareiviui P. Š. Atsakome laikraštyje, kad atsaku galėtų pasinaudoti ir kiti, kuriems tatai rūpi. Generalis Štabas išdirbinėja karo - valdininkų priruošimo projektą. Bus paskirtas laikas, kuriame visi kandidatai turės atvykti Kaunan laikyti kvotimų. Kandidatų sąrašus atsiųs dalių viršininkai. Taigi Tamsta pasirūpinkite, kad savo dalyje patektumėte į kandidatų sąrašą. O kol kas susipažinkite su raštinės vedimu.

„Kariškių Žodžio“ redakcija praneša, kad rankraščius siųsti nauju adresu: **Kaunas, Gedimino gatvė Nr. 19.** Generalinis Štabo Literatūros Skyrius „Kariškių Žodžio“ red. Administracijos adresas: **Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 60.**

Gerb. tautiečiams pranešame, kad mes Pavlovskio spaustuve
 esame Tilžėje pirkę ir siūlome savo
DIDŽIAJĄ SANKROVĄ

visokių popierio prekių, mokyklų reikmenų ir t. t.
Pristatome pilnus raštinių įtaisymus.

Rašomų mašinų sistemo „Adler“.

Antspaudų.

Atliekame visus spaudos dalykus
greičiausiai ir pigiausiai.

Ypačiai privalome savo

Knygu ryšykla

Užsakymus prašome tuo au paduoti. Į Tilžę atvykus
širdingai kviečiame pas mus atsilankyti.

Lietuvių Draugija „Spauda“ (ir Draug.)

„Saulėtekis“

pažangiosios demokratijos laikraštis eina tris
kartus savaitėje.

„Saulėtekis“ daboja, kad kuriamasai nepriklausomos Lietuvos valstybės darbas neitų vienpusiškai, ir kad jos pamatan būtų padėta tikrosios demokratybės ir pažangos pradai.

„Saulėtekis“ kelia viešumon visus mūsų kuriamojo darbo trūkumus ir ydas ir kritingai svarsto mūsų politinio ir ekonominio gyvenimo atsitikimus.

„Saulėtekio“ kaina 5 auksinai 1 mėnesiui, 18 auksinų—3 mėnesiams su pristatymu.

Adresas: „Saulėtekis“ Duonelaičio g-vė Nr. 47.
Kaune.